

Sistemul democratic

Autori:

Vasile – Sorin Curpăn

Vasile Curpăn

Cosmin – Ștefan Burleanu

Emilia Mitrofan

Sistemul politic democratic, indiferent de particularitățile sale, privit deci în abstracțiunea sa, se fundamentează pe un concep politico-juridic foarte vechi, acela de **democrație**.

Democrația reprezintă etimologic vorbind puterea poporului, adică exercitarea puterii etatice de către popor în folosul poporului.

Cuvântul provine din două noțiuni de origine elenă demos = popor și kratos = putere, fiind utilizat în antichitatea greacă. De altfel, primele forme de organizare etatică având la bază principiul democratic s-au manifestat în unele orașe-state (polisuri) din Grecia antică.

Democrația, conform accepțiunii contemporane a termenului, constituie o formă de organizare și de conducere politică a unei societăți prin consultarea periodică a cetățenilor, ținându-se seamă de voința poporului și de interesele vitale ale statului.

Ca în orice formă de organizare etatico-politică și în societățile democratice întâlnim: guvernanți și guvernați, conducători și conduși. Dar spre deosebire de societățile guvernate autoritar în statele democratice trebuie să existe o înțelegere mutuală între guvernanți (am spune noi societatea politică, în general) și guvernați (societatea civilă).

În statele democratice guvernanții trebuie să reprezinte voința majorității poporului.

Cu referire la **democrație** am făcut unele precizări cu ocazia analizării instituției etatice.

Caracterul democratic reprezintă o trăsătură specifică a statelor contemporane. Există o corelație intimă între pluralismul politic și democrație. Corelația este de la cauză la efect; pluralismul politic determină și condiționează democrația dintr-un stat. El constituie o condiție sine qua non pentru democrație.

Această legătură organică garantează și dă eficiență democrației, puterea poporului și participarea lui la guvernare, la rezolvarea treburilor publice fiind neîngrădită.

Pluralismul politic, pavăza și garanția democrației, este incompatibil cu dictatura și cu totalitarismul.

Democrația – are în vedere modul moderat sau, după caz, accentuat în care se exercită autoritatea. Ea se poate manifesta prin: democrația directă; democrația reprezentativă; democrația semi-directă și democrația semi-reprezentativă.

Democrația directă – este o utopie, fiind imposibil de realizat în practica politică. Presupune autogovernarea poporului.

Democrația reprezentativă – implică delegarea de către popor sau de națiune a exercițiului puterii către reprezentanți în vederea exercitării conduitelor politice, în numele titularului puterii.

* În varianta **teoriei suveranității populare, suveranitatea aparține poporului** trebuind să fie repartizată în cote-părți egale tuturor indivizilor care îl alcătuiesc. Membrii corpului legislativ sunt considerați simpli mandatar iar mandatul încredințat reprezentanților este imperativ;

* În varianta **teoriei suveranității naționale, suveranitatea aparține națiunii**.

Națiunea fiind o entitate colectivă mandatul acordat reprezentanților implică voința întregii națiuni și deputații reprezintă nu doar pe cetățenii circumscripției electorale în care au fost aleși, ei reprezintă întreaga națiune, întregul corp electoral al statului. Consecința este că reprezentantul nu mai este dependent de corpul alegătorilor săi.

Democrația semi-directă – implică multiple forme: **inițiativa populară; veto-ul popular; revocarea și referendumul**. Ne fiind această lucrare un curs de Drept Constituțional sau de Științe Politice nu vom proceda la analiza detaliată a formelor democrației semi-directe. Scopul lucrării noastre este cu totul altul.

Democrația semi-reprezentativă – se fundamentează pe realizarea unei atenuări a urmărilor negative ale unei reprezentativități excesive.

În opoziție cu **sistemul democratic** sunt: **dictatura și totalitarismul**.

Dictatura – se caracterizează prin concentrarea puterii asupra unei persoane fizice, în același timp suspendându-se exercitarea drepturilor și libertăților cetățenești și argumentându-se necesitatea prin situații de urgență și de pericol.

Dictatura este o monocrație quasi-perfectă întrucât concentrează puterea în plenitudinea componentelor sale. De principiu, fundamentul dictaturii este considerat a fi chiar în prevederile constituționale, fiind determinată de situații cu totul excepționale. Dictatura are un caracter temporar în sensul că, după ce situația excepțională a dispărut trebuie să se revină la regimul constituțional iar dictatura trebuie abolită.

Prin natura ei și prin modul de manifestare dictatura suprimă exercițiul drepturilor și libertăților publice. Așa fiind, dictatura nu reprezintă un scop în sine ci este rezultatul unor stări excepționale sau a unor împrejurări extrem de dificile pentru puterea de stat.

Totalitarismul – implică acapararea de către regimul politic a întregii vieți sociale, chiar și a vieții private a cetățenilor, în scopul utilizării acestora ca simple instrumente ale statului.

Cazul tipic de dictatură este reprezentat de dictatura Mareșalului Ion Antonescu iar state totalitare au fost: U.R.S.S. în perioada totalitarismului stalinist; România în perioada regimului comunist și sub regimul personal al regelui Carol al II-lea.

Problema spinoasă a democrației este legată de posibila degenerare a sistemului democratic într-unul formal, într-o falsă democrație.

Democrația este ”formală” atunci când procedurile democratice nu au aptitudinea de a afecta conducerea politică a statului.

O democrație lipsită de substanță, un stat democratic formal dar fără substanță este la fel de nociv ca un sistem politic totalitar.

Sub aspect cronologic, istoric, sisteme democratice întâlnim în Antichitate. Ilustrative, sub acest aspect, sunt orașele-state grecești și Roma antică. Legislația elaborată în aceste state conferea anumite drepturi subiective cetățenilor; asigura alegerea în funcțiile publice importante, creând mecanisme politico-juridice în acest sens; considereau legislația (dreptul pozitiv) ca fiind temelia organizării etatice.

Cu toate acestea, nu trebuie omis faptul că diferențierile sociale dintre persoanele fizice libere, din punct de vedere juridic, erau frapante fiind fundamentate pe averea, originea socială și rudenie. Totodată multe persoane fizice, producătorii bunurilor materiale, erau aduși și ținuți în stare de sclavie, fiind considerați ”unelte vorbitoare”.

În perioada medievală societatea se structurează în jurul raporturilor social-economice, juridice și politice – de suveranitate – vasalitate, existente între feudalul suveran și vasali dar între state.

Feudalul exercită drepturi parțiale asupra iobagului, acesta având în multe privințe statutul sclavului din Antichitate.

Feudalismul a reprezentat un evident regres în raport cu Antichitatea clasică greco-romană. Principiile democratice sunt înlocuite de regimurile politice absolutiste în care suveranul (monarhul) conducea discreționar. Puterea sa era absolută emanând de la Divinitate. Poporul nu avea nici un cuvânt de spus în chestiunile politice.

Este adevărat că unele orașe – în special din Italia – au prezervat, în întunecatul Ev Mediu, forme de organizare democratică. Ele vor constitui în epoca Renașterii și în perioada disoluției feudalismului și a trecerii spre capitalism, reale centre de civilizație, cu o contribuție majoră în cristalizarea doctrinelor și a revoluțiilor capitaliste.

Societatea capitalistă a eliberat sau a redus hotărâtor starea de dependență a forței de muncă ceea ce a generat și o libertate politică a persoanei fizice devenită cetățean. Viața socială a fost organizată pe principii democratice. Au fost garantate și ocrotite drepturile și libertățile cetățenești. Concurența economică a determinat apariția unor multiple opinii relative la organizarea și la conducerea politică a societății.

În condițiile contemporane în Științele Politice s-a creat o dihotomie a termenului de ”*societate*” derivatele constituind categorii fundamentale ale politologiei. Acestea sunt: *societatea politică* și *societatea civilă*.